

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2024/11/kojanitz-laszlo-viszontvalasz-vajda-barnabas-a-tortenelmi-empatia-kerdeséhez-cimu-irasara-15-03-05/>

Kojanitz László

Viszontválasz Vajda Barnabás A történelmi empátia kérdéséhez című írására

Mi más is lenne egy-egy történelemdidaktikai tanulmány célja, minthogy továbbgondolásra késztesen másokat? Örömmel olvastam tehát Vajda Barnabás okosan és részletesen kifejtett reflexióit a történelmi empátia fejlesztéséről szóló cikkemhez. Elméleti és a gyakorlati szempontból is meggyőzően alátámasztotta, hogy a történelmi empátiának szerepet kell adni a történelemtanításban is. Teszem hozzá, hogy az erről folytatott szakmai viták is elősegíthetik ezt. Ezért is szeretnék itt most csak röviden választ adni arra a kritikájára, ami a történelmi empátia diszciplináris (értelmező) kulcsfogalomként való értelmezésére vonatkozott.

Történelmi gondolkodáson a következőt értem: a múltban történtek rekonstruálása a fennmaradt forrásokra támaszkodva annak céljából, hogy választ próbáljunk találni bizonyos kérdésekre. A kérdések megfogalmazása és a rekonstrukció is az értelmező kulcsfogalmak helyes értelmezésével és használatával valósulhat meg sikeresen. Ezért, ha a diákok történelmi gondolkodását is fejleszteni szeretnénk, meg kell tanítani nekik, hogy melyek a történelmi megismerésben fontos szerepet játszó diszciplináris (értelmező) kulcsfogalmak. Aztán sok érdekes feladattal el kell érnünk, hogy felismerjék és meg is értsék ezek szerepét a múltra vonatkozó kérdésfeltevésekben, válaszokban és interpretációkban. Például, hogy a történelmi empátia mennyire fontos a történelmi szereplők motívumainak rekonstruálásában. És megtanulják azt is, hogyan kell az egyes diszciplináris (értelmező) kulcsfogalmakat helyesen értelmezni és használni. Például, hogy a történelmi empátia esetében mennyire elengedhetetlen a mi világunktól eltérő történelmi kontextus megismerése és megértése is. Vagyis megértsék, hogy a történelmi empátia többet és mást jelent a mindennapi empátiánál.

Szerintem nemcsak a történelmi empátia, hanem az összes értelmező kulcsfogalom tanítását is lehet akár módszerként is értelmezni (például ok-okozati összefüggések keresése, a változások összetevőinek azonosítása), ettől azonban ezeket a történelmi gondolkodás specifikus, diszciplináris fogalmaiként kezeljük. Ami nemcsak egy módszertani készség kialakítását, hanem egy diszciplináris fogalom helyes értelmezésének a megtanulását is igényli. Annak érdekében, hogy a diákok képessé váljanak a múltban történteknek a mindennapi gondolkodástól eltérő, diszciplináris szemléletű tanulmányozására is. Ilyen értelemben gondolom úgy, hogy a történelmi empátia nemcsak egy módszer, hanem a történelemszemléletet formáló diszciplináris (értelmező) kulcsfogalom is.